

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้กระบวนกรทักษะชีวิตในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้กระบวนกรบริโภคและปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการใช้กระบวนกรทักษะชีวิตในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคของวัยรุ่นในสถาบันการศึกษาของสงฆ์ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนพระเณรและนักเรียนทั่วไป ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธรรมราชศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2544 จำนวน 36 รูป/คน

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ การเสริมสร้างกระบวนกรทักษะชีวิตในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภค การสะท้อนความคิด และการสรุปผลเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ ที. และการจัดกลุ่มสนทนาตามประเด็นและบรรยายเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 รูป/คน ส่วนใหญ่มีอายุ 16 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่อำเภอเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตเมืองเชียงใหม่ อยู่ในครอบครัวมีพ่อแม่อยู่ด้วยกัน ประกอบด้วยอาชีพเกษตรกรรม-รับจ้างทั่วไป รายได้ของครอบครัวผู้ปกครองต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน และได้รับรายได้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายรายเดือนจากบิดามารดาต่ำกว่า 1,000 บาท/เดือน ซึ่งจะมีความเพียงพอสำหรับใช้จ่ายในบางเดือน การออมจะต่ำกว่า 500 บาท/เดือนและมีการวางแผนการใช้จ่าย

ทักษะชีวิตและพฤติกรรมบริโภคพบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 41.5) มีทักษะชีวิตมากที่สุด คือ สามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข รองลงมาในระดับมาก คือคิดที่จะปรับปรุงการปฏิบัติตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ (ร้อยละ 52.8) มีความกล้าที่จะเผชิญกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (ร้อยละ 50.0) ยอมรับในความเป็นจริงของตนเองและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นเสมอ (ร้อยละ 47.2) ยอมรับในผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีและสามารถที่จะผ่อนคลายความเครียดของตนเองได้ดี (ร้อยละ 44.4) ส่วนรายการอื่นส่วนใหญ่อยู่อันดับปานกลาง

พฤติกรรมกรกินอาหาร พบว่าที่ส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับมากคือชอบที่จะทานอาหารประเภทจานด่วน (ร้อยละ 38.9) จะตัดอาหารให้พอกับที่จะรับประทานได้หมด (ร้อยละ 36.1) และมักจะรับประทานอาหารจนหมดจานทุกครั้ง (ร้อยละ 33.3)

พฤติกรรมกรใช้จ่ายพบว่าที่ส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับมาก คือชอบที่จะใช้สิ่งของเครื่องใช้ที่นำหน้าเพื่อน ๆ เสมอ (ร้อยละ 52.8) ส่วนรายการอื่นส่วนใหญ่จะปฏิบัติในระดับปานกลาง

พฤติกรรมกรใช้ทรัพยากรพบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับมากที่สุด คือ มักจะเปิดน้ำไหลตลอดเวลาขณะที่ใช้ (ร้อยละ 41.7) รองลงมาปฏิบัติในระดับมาก คือ ชอบเปิดไฟฟ้าครบทุกดวงในบริเวณที่อาศัย (ร้อยละ 41.7)

พฤติกรรมกรรับรู้ข้อมูลข่าวสารพบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับปานกลาง คือเชื่อข้อมูลข่าวสารที่มาจากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดมากกว่าจากสื่อมวลชน เลือกรับรู้ข่าวสารสำคัญเฉพาะที่จำเป็นต้องใช้ และเชื่อว่าสรรพคุณของสินค้าที่โฆษณาเป็นจริงตามนั้น (ร้อยละ 50.0) และวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเสมอก่อนจะเชื่อ (ร้อยละ 44.4)

พระปลัดเสนห์ ธรรมวโร และคณะ. 2544. รายงานการวิจัย การใช้ทักษะชีวิตในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

บริโภคของวัยรุ่น = Life-skill employment in changing consumption behavior of

teenagers. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การใช้จ่ายในชีวิตประจำวันพบว่าใช้จ่ายในการบริจาค/ช่วยเหลือคนอื่นหรือสังคม (ร้อยละ 55.6) สำหรับอาหารสำหรับบริโภคและเครื่องอุปโภค (ร้อยละ 50.0) และสำหรับการศึกษา (ร้อยละ 38.9) และส่วนใหญ่มีเพียงโทรศัพท์เป็นเครื่องใช้ของตนเอง

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคของกลุ่มตัวอย่างคือการหาซื้อได้ง่าย (ร้อยละ 38.9) และคุณภาพสินค้า (ร้อยละ 36.1) ค่านิยมของกลุ่มเพื่อน ค่านิยมของครอบครัว/ญาติ ราคาสินค้าและการโฆษณาทางสื่อโทรศัพท์ (ร้อยละ 47.1)

ผลการใช้กระบวนการทักษะชีวิตในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคพบว่าหลังจากใช้กระบวนการทักษะชีวิตแล้ว ค่าเฉลี่ยของการมีทักษะชีวิตเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อย ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และต่างเห็นว่ากระบวนการทักษะชีวิตตามโครงการวิจัยมีผลต่อการปรับเปลี่ยนความคิดและการปฏิบัติในพฤติกรรมการบริโภคในแนวทางที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากกระบวนการทักษะชีวิต มีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการใช้กระบวนการทักษะชีวิตในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคพบว่ามีปัจจัยสำคัญ 5 ประการคือการมีสำนักหรือค่านิยมของตนเอง การได้รับความเข้าใจในกระบวนการทักษะชีวิต กลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง และรายได้ของตนเอง